

GEVOEL EN MATERIE

De achtentwintigjarige **ELVIS KALTOFEN** is in 2018 afgestudeerd voor zijn Master Interieurarchitectuur. Mocht je denken dat jouw toekomstige woonomgeving hiermee veilig is gesteld, dan vergis je je. Niets is minder waar.

Ik tref hem in het grotendeels in onbruik geraakte brugwachtershuisje van de Hinthamerbrug, bovenop Sluis 0. Daar onderzoekt hij, met behulp van passanten, hoe je omgaat met je leef- en leefomgeving. Aanvankelijk dachten wij een tweegesprek te hebben maar al snel spoedde een brugwachter naar binnen, om de pleziervaart doorgang te bieden, en schoven twee passanten aan. Er ontstond een levendig gesprek met ruime kaders. Na een kwartier vertrok de brugwachter naar de andere brug opdat ook daar de pleziervaart verder stroomopwaarts kon.

Elvis: "Eerst komt de zoektocht, een grenzeloos pad langs de geheimen van het individu. Wie ben je, waarvan wil je jezelf bevrijden, waarin wil je iets persoonlijks kwijt, wat wil je vertellen en wat houd je voor jezelf? Hoe vrijer je kan denken, des te groter jouw wereld wordt. Ontwerpen is een grillig pad vol taboes, ervaringen, ontkenning, erkenning, onthulling en besef. Op de te ontwerpen

plek moet je je veilig voelen, het moet er prettig zijn. Wat wil je bereiken, wat speelt zich waar af en waar is behoefte aan? In ieder geval wordt het een plek die passend is voor iemand met een klein of groot geheim. Dat is de basis, een stap die je kunt maken naar het zelfbewustzijn."

Elvis gaat verder: "Hierbij maak je natuurlijk gebruik van je kennis, je inlevingsvermogen en je blik naar het individu in zijn of haar omgeving. Je probeert zo blanco mogelijk aan de slag te gaan maar je hebt wel duidelijke referenties nodig zoals een programma van eisen of ingrediënten die al bestaan en hun dienst bewezen hebben. Toch wil je over grenzen heen om raakvlakken van verschillende werelden met elkaar te verbinden. Het ontwerpen van een ruimte blijft daarbij wel het doel, maar ik loop er via omwegen naar toe."

De passanten hebben intussen het huisje verlaten. Of architectuur kunst is weet Elvis niet: "Dat wordt bepaald door de periode waarin een gebouw of woning gebruikt wordt. Neem bijvoorbeeld eenvoudige woningwetwoningen: de tijd, het gebruik, de evolutie en de beleving wijst uit of die woningen passend bleken in hun omgeving." >>>

<<< "Is de context van een gebouw binnen zijn omgeving in orde, dan voldoet het voor de gebruikers. Zij voelen zich er goed en kunnen zich er daardoor vrijelijk bewegen en zichzelf ontplooien."

Gebouwen van grote architecten als Zaha Hadid, Norman Foster en Rem Koolhaas zijn ware sculpturen die boven het stedelijk landschap uittornen. Of die gebouwen kunstwerken zijn weet Elvis niet: "Soms schijnt de zon zodanig tussen de torens van Koolhaas' De Rotterdam door, dat het een mystieke ervaring wordt. Of het Joods Museum in Berlijn, ontworpen door Daniel Libeskind, draagt zowel de beklemming als de bevrijding in zich. De intensiteit van die belevingen wordt voor een belangrijk deel bepaald door eigen ervaringen. Kunst hoeft per definitie geen sculptuur te zijn. Het weerspiegelt grotendeels een tijdgeest."

Elvis groeide op met ouders die hem vrij lieten; hij mocht zich ontwikkelen zoals hij zelf voor ogen had, wat hem de kans gaf om op zoek te gaan naar plekken met geheimen. Het bijhouden van dagboeken bood de kans om persoonlijke taboes te doorbreken. Door daarna deze taboes te delen met anderen kwam er ruimte waardoor er nieuwe dingen konden ontstaan.

"Je kan je vrij voelen als je je niet beoordeeld voelt door de blik van een ander. Dat heb je binnenshuis minder dan buiten. Zo voelde een bewoner van een bijzonder ontworpen huis zich er zo prettig en uniek, dat het veel aandacht trok van de omgeving. Door al die aandacht voelde de bewoner zich na verloop van tijd steeds minder vrij."

Elvis vraagt of ik een paar vragen wil beantwoorden over besef, ontkenning, erkenning en onthulling. Mijn antwoorden gaan anoniem in een doos. Als zijn onderzoek in het brugwachtershuisje afgerond is zullen alle antwoorden tezamen verwerkt worden in een nieuwe verblijfplek, waarvan de vorm nog geheel open ligt.

VRIJPLAATSEN, VRIJSTEDEN, HET VRIJE WESTEN

*Hink, stap, sprong en **PETER VAN HELDEN** brengt mij naar het grote geheel van vrij zijn. En het je vrij kunnen uiten. De theoloog, predikant en babyboomer, geboren in 1952, maakt sprongen die ik niet voorzag. Het vrije denken zit in de geest van Holland, Amsterdam en de Gouden eeuw. Bijvoorbeeld Spinoza met zijn Portugese roots die vanwege zijn gedachtegoed al op jonge leeftijd uit de Joodse gemeenschap gezet werd. Als fel pleitbezorger was Spinoza voor de absoluut vrije beoefening van de wetenschap, los van kerkelijke bemoeizucht of beperkingen. Vanwege kritiek uit kerkelijke kring heeft Spinoza veel van zijn gedachtegoed pas na zijn dood laten publiceren, uit angst voor vervolging. De wat minder radicale Erasmus zag het wat luchtiger en breder. Hij had vergaande kritiek op de in verval verkerende kerk en pleitte voor de vrije wil van de mens. Deze twee grote denkers hebben een grote bijdrage geleverd aan de latere Verlichting. En dat in een tijd van verkettering en hekserij. Al aan het einde van de Middeleeuwen ontstonden er vrijsteden als Culemborg en Vianen. Dit waren steden waar men zijn toevlucht kon zoeken voor eerlijke rechtspraak en in veiligheid en rust kon leven. Men kon er het leven leiden naar eigen goeddunken, dat werd beschermd met het wetboek in de hand.*

>>>